

**Evenemanget Europeisk kulturhuvudstad för
åren 2020–2033**
**Riktlinjer för städernas egna utvärderingar av resultaten av sitt kul-
turhuvudstadsår**

1. Bakgrund och sammanhang

*Oberoende övervakning och utvärdering av städerna som står värd för kulturhuvudstadsåret
Ett nytt krav för evenemanget Europeisk kulturhuvudstad*

Evenemanget Europeisk kulturhuvudstad inrättades 1985 som ett mellanstatligt initiativ och omvandlades till en EU-åtgärd 1999. Reglerna förnyades från 2007 och åtgärdens effektivitet utvecklades ytterligare. I enlighet med dessa regler säkerställer Europeiska kommissionen den externa och oberoende utvärderingen av alla europeiska kulturhuvudstäder för perioden 2007–2019. Dessutom har ett antal kulturhuvudstäder hittills initierat och genomfört egna utvärderingar av sitt år som kulturhuvudstad enligt olika modeller och tillvägagångssätt.

I beslut nr 445/2014/EU¹ (nedan kallat beslutet) anges nya förfaranden för genomförandet av evenemanget Europeisk kulturhuvudstad för perioden 2020–2033. När det gäller utvärderingen införs genom beslutet en ny skyldighet för alla kulturhuvudstäder 2020–2033 att göra egna utvärderingar av resultaten av kulturhuvudstadsåret. Som en del av denna nya skyldighet måste städerna som ansöker om att bli kulturhuvudstäder ange i sina ansökningar vad de har för planer för att övervaka och utvärdera kulturhuvudstadsårets inverkan på staden och sprida resultaten av utvärderingen.

Mer exakt definieras städernas och kommissionens ansvar och skyldigheter enligt följande i artikel 16 i beslutet:

1.
 - Alla berörda städer ska ansvara för utvärderingen av resultaten av sitt kulturhuvudstadsår.
 - Kommissionen ska fastställa gemensamma riktlinjer och indikatorer för städerna med ledning av målen och kriterierna [för insatsen] för att se till att det finns ett enhetligt synsätt på utvärderingsförfarandet.

¹ Europeiska unionens officiella tidning EUT L 132 av den 3 maj 2014: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014D0445>

- De berörda städerna ska upprätta sina utvärderingsrapporter och översända dem till kommissionen senast den 31 december det år som följer på kulturhuvudstadsåret.
- Kommissionen ska offentliggöra dessa utvärderingsrapporter på sin webbplats.

2.

- Förutom städernas utvärderingar ska kommissionen säkerställa att regelbundna externa och oberoende utvärderingar av resultaten av insatsen genomförs.
- De externa och oberoende utvärderingarna ska inriktas på att inordna alla tidigare europeiska kulturhuvudstäder i ett europeiskt sammanhang, så att jämförelser kan göras och nyttiga lärdomar dras av kommande europeiska kulturhuvudstäder och av alla andra europeiska städer. Dessa utvärderingar ska även inbegripa en bedömning av insatsen som helhet, bland annat hur pass effektivt dess olika ingående moment fungerat, vilken genomslagskraft den haft och på vilket sätt den skulle kunna förbättras.
- På grundval av dessa utvärderingar ska kommissionen för Europaparlamentet, rådet och Regionkommittén lägga fram följande rapporter, som vid behov ska åtföljas av relevanta förslag:
 - a) En inledande interimrapport senast den 31 december 2024.
 - b) En andra interimrapport senast den 31 december 2029.
 - c) En rapport efter programmets avslutande, senast den 31 december 2034.

I detta dokument beskrivs fördelarna för kulturhuvudstäderna att genomföra en egen utvärdering av resultaten av kulturhuvudstadsåret. Det innehåller även en uppsättning gemensamma indikatorer att använda och en lista med frågor som städerna bör ställa sig när de fattar beslut om att ansöka om att bli kulturhuvudstad och när de planerar sina utvärderingsförfaranden.

Dokumentet bygger på den expertis som följer på de externa och oberoende utvärderingarna av kulturhuvudstadsåren som utarbetats för kommissionen sedan 2007, i synnerhet avsnittet om mätning av inverkan i utvärderingen av kulturhuvudstäderna 2012, och om det EU-finansierade arbetet med en samlad policy för tidigare kulturhuvudstäder som inrättades 2009–2010 för att dela bästa praxis och utarbeta rekommendationer för forskning och utvärdering av städer som är värd för kulturhuvudstadsåret.

Ytterligare läsning

Du hittar de externa utvärderingarna av kulturhuvudstadsår och rapporten om den samlade policyn för kulturhuvudstäder på följande adress:

- http://ec.europa.eu/culture/tools/actions/capitals-culture_en.htm

- <http://ecocpolicygroup.wordpress.com/category/case-studies-ecocs>

2. Huvudsakliga motiv och syften

Skäl och motiv till varför städerna bör utvärdera resultaten av året som kulturhuvudstad

Sedan det inrättades 1985 har evenemanget Europeisk kulturhuvudstad vuxit i omfattning och storlek. I dag är det ett av de mest prestigefyllda och framstående kulturevenemangen i Europa. Under årens lopp bidrar insatsen till en hållbar utveckling av städerna och deras omgivande områden, vilket ger städerna – om de är väl förberedda – långsiktiga kulturella, sociala och ekonomiska effekter. Följaktligen betraktas kulturhuvudstäderna nu som laboratorier för strategiska investeringar i kultur på lokal och regional nivå.

Det saknas emellertid fortfarande en sammanhängande bevisbas för att bättre förstå fördelarna med att vara en kulturhuvudstad, särskilt de medellångsiktiga till långsiktiga kulturella, sociala och ekonomiska effekterna som året har på värdstäderna. Det saknas även en gemensam grund för att jämföra kulturhuvudstadsårets inverkan mellan städer.

Den nya utvärderingsskyldigheten som införs i det nya beslutet är ett sätt att åtgärda denna situation.

De första mottagarna av sådana utvärderingar är städerna som är värd för kulturhuvudstadsåret. Skyldigheten kommer också att ge fördelar för andra städer i hela Europa som är villiga att lära av erfarenheten från kulturhuvudstadsåren och bättre förstå den mångfacetterade effekten som stora investeringar i kulturen har. Slutligen kommer det att hjälpa Europeiska unionens institut att bedöma den samlade effekten av åtgärden Europeisk kulturhuvudstad, i synnerhet eftersom utvärderingarna som genomförs av städerna kommer att främja de externa och oberoende utvärderingarna som genomförs för Europeiska kommissionen.

På lokal nivå kommer den nya skyldigheten att hjälpa kulturhuvudstäderna att förbättra genomförandet mot de mål som fastställs för kulturhuvudstadsåret. Att planera utvärderingen (och utvärderingsverktygen) i god tid hjälper enligt erfarenheten städerna att klargöra synen på sina styrkor och svagheter, analysera vad de realistiskt kan sträva efter att uppnå genom kulturhuvudstadsåret och därmed definiera sina mål tydligare, fastställa tydliga milstolpar mot uppnåendet av sina mål och därigenom förbättra årets slutresultat.

Det bör även göra det möjligt för dem att bättre påvisa kulturhuvudstadsårets inverkan och på vilka sätt de har optimerat de kulturella, sociala och ekonomiska fördelarna samt vilken effekt kulturhuvudstadsåret har på stadens utveckling. Det skulle vidare vara avgörande för att främja lokalt egenansvar för målen, hjälpa städerna att planera och förhandla med partner (särskilt sponsorer och offentliga myndigheter på lokal, regional eller nationell nivå) samt bli en bästa praxis och en inspirationskälla för kommande kulturhuvudstäder att sätta meningsfulla och uppnåeliga mål. Slutligen kan utvärderingsresultaten också stödja stadens framtida kulturstrategier.

På europeisk nivå kommer det att underlätta förståelse för hur enskilda kulturhuvudstäder bidrar till målen för åtgärden, huruvida de i stor utsträckning har uppnått sina mål, huruvida genomförandet har skett i linje med det ursprungliga förslaget och hur kulturhuvudstadsåtgärden som helhet kan förbättras. Mycket viktigt är det att den nya skyldigheten – genom att ge en mer övergripande bild av kulturhuvudstadsårets resultat – också uppmuntrar till ytterligare kunskapsöverföring mellan städerna eftersom mer konsekventa uppgifter möjliggör jämförelser mellan städer. Det kommer att stärka den befintliga bevisbasen för kulturhuvudstadsåtgärdens förmåga och, mer generellt, för kulturinitiativ som syftar till att stödja återuppbyggnaden av städernas ekonomi eller påverka sociala förändringar samt bidra till Europeiska unionens bredare mål.

3. Gemensamma grundläggande indikatorer

Minimiuppsättning indikatorer som bör finnas i varje utvärdering som genomförs av städerna

Städer som har utnämnts till kulturhuvudstäder uppmanas att använda de gemensamma kärnindikatorerna som presenteras nedan (i tabell 2) vid genomförandet av respektive utvärdering.

Dessa indikatorer motsvarar de allmänna och specifika målen för kulturhuvudstadsåtgärden enligt beslutet och deras tillämpning på operativa mål på stadsnivå (tabell 1). De bygger också på de kriterier som fastställs i beslutet för bedömningen av ansökningarna från de städer som önskar att bli kulturhuvudstäder. Kärnindikatorerna som föreslås nedan reflekterar denna målhierarki och är avsedda att fånga deras andemening i en kvantifierad form när det är möjligt.

Tabell 1 – Målhierarki för evenemanget Europeisk kulturhuvudstad

Allmänna mål								
<p>Värna om och främja kulturernas mångfald i Europa och framhäva deras gemensamma inslag samt stärka medborgarnas känsla av att tillhöra ett gemensamt kulturområde (allmänt mål 1), och främja kulturens bidrag till städernas långsiktiga utveckling (allmänt mål 2)</p>								
Särskilda mål								
Särskilt mål 1: Öka omfattningen och mångfalden av samt stärka den europeiska dimensionen i städernas kulturutbud, däribland genom samarbete över gränserna			Särskilt mål 2: Bredda tillgången till och deltagandet i kulturlivet		Särskilt mål 3: Stärka kultursektorns kapacitet och dess kopplingar till andra sektorer		Särskilt mål 4: Göra städerna mer internationellt kända genom kultur	
Operativa mål								
Stimulera omfattande kulturprogram med hög konstnärlig kvalitet	Säkerställa att kulturprogrammen har en stark europeisk dimension och transnationellt samarbete	Engagera många olika medborgare och intressenter att förbereda och genomföra kulturprogrammet	Skapa nya möjligheter för många olika medborgare att närvara vid eller delta i kulturevenemang	Förbättra kulturinfrastrukturen	Utveckla kultursektorns kompetens, kapacitet och styrning	Stimulera partnerskap och samarbete med andra sektorer	Främja staden och dess kulturprogram	Förbättra den internationella inställningen hos invånarna

Det förväntas att vissa indikatorer behöver vidareutvecklas mot bakgrund av händelseutvecklingen, lärdomar från andra kulturhuvudstäder, oförutsedda händelser, nya typer av uppgifter som skapas och nya metoder för att inhämta dem.

De kvantitativa uppgifterna bör ge akt på utgångspunkten (dvs. uppgifter vid ansökningsstadiet, i början av kulturhuvudstadsåret och i slutet av kulturhuvudstadsåret), regionalt eller nationellt jämförelsematerial när det är tillgängligt och stadens kulturella, sociala, pedagogiska och infrastrukturella förhållanden. Uppgifterna bör också analyseras och kontextrelateras i syfte att förstå vilket bidrag kulturhuvudstadsåret sannolikt kommer att ha och identifiera andra bidragande faktorer.

Utöver dessa gemensamma indikatorer bör städerna också definiera eventuella ytterligare nödvändiga indikatorer utifrån de egna förhållandena, prioriteringarna och aktiviteterna – som avspeglar de egna prestationsmålen. Dessa indikatorer kan betraktas som relevanta för kommande kulturhuvudstäder och integreras i de gemensamma indikatorerna för kulturhuvudstadsåtgärden.

Alla indikatorer ska överensstämja med SMART-kriterierna: Specifikt, Mätbart, Accepterat, Realistiskt och Tidssatt.

Tabell 2 – Översikt över målen och kriterierna för evenemanget Europeisk kulturhuvudstad samt motsvarande vägledande indikatorer och möjliga källor för uppgiftsinsamling

Mål	Typ av indikator	Vägledande indikatorer	Möjliga källor för uppgiftsinsamling
<p>Allmänt mål 1:</p> <p>Att värna om och främja kulturernas mångfald i Europa och framhäva deras gemensamma inslag samt stärka medborgarnas känsla av att tillhöra ett gemensamt kulturområde</p>	<p>Effekt</p>	<p>Ökad medvetenhet och uppskattning hos medborgarna för europeiska kulturer</p> <p>Ökad känsla hos medborgarna av att tillhöra ett gemensamt kulturområde, medborgarnas uppfattning av att vara europé</p> <p>Ökat medborgardeltagande och -engagemang i mångkulturella projekt</p> <p>Ökad kunskap om europeiska kulturer</p> <p>Ökad kompetens inom det immateriella europeiska kulturarvet (konst och hantverk)</p> <p>Ökat antal kulturinitiativ som är kopplade till kulturarv och innovation</p> <p>Investeringar i infrastruktur för det materiella kulturarvet, omdefinierat eller omtolkat kulturarv</p> <p>Mångfald av europeiska teman (i programmet, i media)</p> <p>Geografiskt område som omfattas av det konstnärliga programmet</p> <p>Antal av och kvalitet på mångkulturella projekt</p> <p>Antal lokala gräsrotsinitiativ som inkluderar europeiska partner eller interkulturella teman</p> <p>Antal av och profil för personer som nås via mediebevakning</p>	<p>Undersökningar av lokala invånare, t.ex. utförda eller beställda av kommuner eller organ som förvaltar kulturhuvudstadsåret, fråga såsom ”Vad tycker du om känslan ”europeiskhet”?”</p> <p>Undersökningar av konstnärer, kultursektorn och lokala/regionala/nationella myndigheter (kommuner, men inte enbart) som ansvarar för kultur-, utbildnings- och utvecklingsmål</p> <p>Fokusgrupper med medborgare/allmänheten på uppdrag av ovanstående eller genomförda av lokala universitet</p> <p>Investerings- och utvecklingsrapporter</p> <p>Kvalitativ analys av programmet</p> <p>Antal och kvalitet på program som främjar mångfald och Europa</p> <p>Enkät (på plats eller digitalt skickad i efterhand)</p> <p>Analys av kvaliteten på information om europeiska teman och program som ges på kulturhuvudstadswebbplatser</p> <p>Analys av onlineaktiviteter – kommentarer, information som delas av besökare</p> <p>Analys av recensioner i media av europeiska frågor och kulturhuvudstadsprogrammet</p> <p>Analys av mediebevakningen (antal av och profil för personer som nåts, geografisk täckning)</p> <p>Interna utvärderingsuppgifter från kulturorganisationer eller -institutioner</p>

Mål	Typ av indikator	Vägledande indikatorer	Möjliga källor för uppgiftsinsamling
		<p>Geografisk omfattning av mediebevakningen</p> <p>Besöksökning på kulturarvsplatser (fler personer och längre besök)</p> <p>Ökat stöd för mångkulturella projekt, t.ex. av kulturella minoriteter</p>	Eurobarometern
<p>Allmänt mål 2:</p> <p>Att främja kulturens bidrag till städernas långsiktiga utveckling</p>	Effekt	<p>Nationellt/internationellt erkännande av städerna som kulturellt dynamiska och med bättre image</p> <p>Ökning av BNP och sysselsättning i städernas kulturella och kreativa sektorer</p> <p>Ökad tillgång till prisvärda lokaler för kulturproduktion (studior osv.)</p> <p>Kvalitet på och kvantitet av strategiska dokument och policyer som utarbetas efter kulturhuvudstadsåret och på lång sikt</p> <p>Ny användning av oanvända lokaler, utveckling av nya offentliga rum</p> <p>Civilsamhällets referensorgan som arbetar med kommunen – antal, antal möten, antal deltagande organisationer</p> <p>Utveckling av stadens kulturstrategi och genomförandeplaner</p> <p>Antal beslut som kommunen tagit i samråd med kultursektorn och den civilsamhälleliga sektorn och den ökade budgeten för kulturaktiviteter</p>	<p>Undersökningar av turister och besökare i värdstäder; internationella undersökningar av turiståsikter, yttrande från nationella eller internationella kulturrexperter, andra officiella publicerade källor</p> <p>Statistiska uppgifter från kommuner, nationella statistikkontor, sektororgan osv.</p> <p>Dokumentanalys</p> <p>GPS-data, stora data osv.</p> <p>Rapporter, antal nya medborgarinitiativ, nya organisationer, kreativa nystartade företag, partnerskap osv.</p> <p>Referensgruppers arbetsprogram och rapporter</p> <p>Analys av stadsbudgetar – utgifter för kultur</p>

Mål	Typ av indikator	Vägledande indikatorer	Möjliga källor för uppgiftsinsamling
<p>Särskilt mål 1:</p> <p>Att öka omfattningen och mångfalden av samt stärka den europeiska dimensionen i städernas kulturutbud, däribland genom samarbete över gränserna</p>	<p>Resultat</p>	<p>Totalt antal evenemang</p> <p>Kulturhuvudstadsprogrammets totala budget</p> <p>Ökade ekonomiska bidrag från partner i den offentliga, privata och tredje sektorn</p> <p>Antal aktiviteter som belyser den europeiska mångfalden baserat på europeiska teman eller transnationellt samarbete</p> <p>Antal nya gränsöverskridande samarbeten, samproduktioner och utbyten som engagerar lokala och internationella aktörer</p> <p>Kulturhuvudstadsprogrammet indelat efter exempelvis konstgenre</p> <p>Antal evenemang i varje evenemangskategori</p> <p>Antal konstnärer som är engagerade i internationellt samarbete</p> <p>Antal lokala konstnärer som är engagerade i internationella projekt utomlands</p>	<p>Programuppgifter från organ som hanterar analyserna av kulturhuvudstadsåret (både ledningsrelaterade och vetenskapliga)</p> <p>Antal nya och hållbara internationella partnerskap</p> <p>Kvalitativ analys av nya gränsöverskridande samarbeten</p> <p>Kvalitativ analys av programmet</p> <p>Rapporter och statistik från projekt och institutioner</p> <p>Undersökningar av konstnärer, kultursektorn och lokala/regionala/nationella myndigheter (kommuner, men inte enbart)</p>
<p>Särskilt mål 2:</p> <p>Att bredda tillgången till och deltagandet i kulturlivet</p>	<p>Resultat</p>	<p>Deltagande i kulturhuvudstadsevenemang och utveckling jämfört med stadens vanliga kulturpublik</p> <p>Procent av invånarna som besöker eller deltar i evenemang, inbegripet ungdomar, skolor, minoriteter och missgynnade grupper</p> <p>Ökad nivå av medvetenhet om kulturutbudet</p>	<p>Programuppgifter från organ som förvaltar kulturhuvudstadsåret</p> <p>Undersökningar av lokala invånare, t.ex. utförda eller beställda av kommuner eller organ som förvaltar kulturhuvudstadsåret och annan typ av insamling av åsikter, t.ex. genom kreativa metoder – jämför med nationellt eller internationellt jämförelsematerial</p> <p>Fokusgrupper med invånare som representerar/genomförs i olika</p>

Mål	Typ av indikator	Vägledande indikatorer	Möjliga källor för uppgiftsinsamling
		<p>(i allmänhet och hos grupperna som nämns ovan)</p> <p>Antal av och profil för aktiva volontärer och nivå (djup) av deras engagemang</p> <p>Antal händelser och initiativ som uppmuntrar aktivt engagemang och ger möjligheter till olika nivåer av deltagande</p> <p>Jämn könsfördelning och kulturell mångfald i den kulturella arbetskraften</p> <p>Geografisk spridning av besökare</p> <p>Antal av och kvalitet på projekt som uppmuntrar till ett bredare engagemang (t.ex. biljettpolitik, transport, marknadsföring)</p> <p>Antal av och kvalitet på projekt som berör sådana som för närvarande inte är engagerade</p> <p>Ökad motivation till deltagande i kultur</p> <p>Fördjupat deltagande i kultur</p> <p>Antal kulturarbetare som utbildats i och använder publikengagemangsmetoder i det vardagliga arbetet</p> <p>Ökat deltagande av lokala grupper och skolor i kulturprogram</p> <p>Ökad mångfald (ålder, kulturbakgrund) hos besö-</p>	<p>stadsdelar av lokala universitet</p> <p>Studentfokusgrupper som genomförs av lokala universitet</p> <p>Rapporter och statistik från projekt och institutioner</p> <p>Deltagares självrapportering</p> <p>Observationsanalys</p> <p>Analys av onlineengagemang på kulturhuvudstadsrelaterade webbplatser (kommentarer, delningar, personprofiler)</p> <p>Uppgifter om biljettkassor och kundrelationer (besökarantal och besöksfrekvens)</p> <p>Postnummeranalys av besökare</p> <p>Google Analytics</p>

Mål	Typ av indikator	Vägledande indikatorer	Möjliga källor för uppgiftsinsamling
<p>Särskilt mål 3:</p> <p>Att stärka kultursektorns kapacitet och dess kopplingar till andra sektorer</p>	<p>Resultat</p>	<p>Strategi för stadens långsiktiga kulturutveckling, i början av och efter kulturhuvudstadsåret, däribland en handlingsplan</p> <p>Värdet av investeringar i kulturinfrastruktur och -anläggningar</p> <p>Investeringsvärdet i kulturprogram från icke-statliga organisationer och kulturella och kreativa industrier</p> <p>Kvantitet av, kvalitet på och hållbarhet för de projekt och program som stöder yrkesmässig utveckling av kulturchefer och konstnärer</p> <p>Skapade villkor och program för utveckling av icke-statliga organisationer, kulturella och kreativa industrier (för att stödja diversifiering, kvantitet, tillväxt, ökad räckvidd eller internationalisering)</p> <p>Civilsamhällets referensorgan som arbetar med kulturdepartementet – antal, antal möten, antal deltagande organisationer</p> <p>Oavbrutet partnerskap mellan flera sektorer för kulturpolitisk styrning</p> <p>Sektorsövergripande samarbeten med bl.a. kultursektorn</p> <p>Antal av och profil för projekt som realiserar med andra sektorer</p> <p>Antal dokument som stöder sektorsövergripande</p>	<p>Statistiska uppgifter från offentliga organ på lokal, provinsiell eller regional nivå om en eventuell ökning av BNP, i sysselsättningsuppgifter</p> <p>Offentliggjorda dokument av kulturhuvudstadsårets kvarsittande organ eller annat relevant organ</p> <p>Utvärdering av kapacitetsuppbyggnadsprogram</p> <p>Rapporter från programmen</p> <p>Undersökningar av representanter för kultursektorn</p> <p>Rapporter från stödda individer eller organisationer</p> <p>Rapporter från relevanta representativa organ (t.ex. företrädare för icke-statliga organisationer eller kulturella och kreativa industrier)</p> <p>Enkät (på plats eller digitalt skickad i efterhand)</p> <p>Interna uppgifter från partnerorganisationer: interna utvärderingsuppgifter från projektpartner</p> <p>Analys av bedömningsrapporter från kommunens kulturförvaltning</p> <p>Deltagares självrapportering</p>

Mål	Typ av indikator	Vägledande indikatorer	Möjliga källor för uppgiftsinsamling
		<p>Höjda standarder för kulturförvaltning</p> <p>Antal av och profil för personer och organisationer som deltar i kapacitetsuppbyggnadsprogram</p>	
<p>Särskilt mål 4:</p> <p>Att göra städerna mer internationellt kända genom kultur</p>	<p>Resultat</p>	<p>Fler turistbesök (dagsbesök och övernattningar, både på lokal och internationell nivå)</p> <p>Volym och procent av den positiva mediebevakningen av städerna</p> <p>Medvetenhet om kulturhuvudstadsåret bland invånarna</p> <p>Medvetenhet om kulturhuvudstadsåret bland representanter för kultursektorn utomlands (t.ex. ambassader, nationella kulturorganisationer)</p> <p>Volym och procent av stadsbevakningen om kulturhuvudstaden eller dess kulturutbud</p> <p>Medvetenhet om kulturhuvudstadsåret som en stadshyllning/bidragande faktor till stadens rykte bland invånarna</p> <p>Förändringar i stadens position/representation/inkludering</p>	<p>Statistiska uppgifter från turiststyrelser eller relevant offentlig myndighet</p> <p>Uppgifter från officiella organisationer för medieövervakning</p> <p>Undersökningar av lokala invånare, t.ex. utförda eller beställda av kommuner eller organ som förvaltar kulturhuvudstadsåret</p> <p>Kvalitativ analys av mediebevakningen av grupper från universitet</p> <p>Undersökningar av nationella kulturinstitut utomlands</p> <p>Undersökningar av nationella och internationella opinionsbildare i turism- och kultursektorer (sätta staden på den europeiska kartan)</p> <p>Fokusgrupper med lokala eller nationella influerare/opinionsledare, fråga såsom "Hur ökar man den lokala stoltheten?"</p> <p>Intervjuer med intressenter</p>

2 <https://composite-indicators.jrc.ec.europa.eu/cultural-creative-cities-monitor/>

4. Planera och genomföra utvärderingsförfaranden

Några användbara frågor som städerna bör ställa sig själva

När ska processen inledas?

Genomförande av utvärderingen i god tid bidrar till att säkerställa att lämpliga organisatoriska arrangemang införs, att finansieringen planeras och att tid tilldelas för att fastställa uppgiftsinsamlings- och analysramar samt utgångspositionen.

Planeringen av utvärderingen bör börja tidigt under processen. Städerna måste beakta ett antal organisatoriska parametrar, bl.a. utvärderingens varaktighet, hur mycket finansiering som utvärderingen ska tilldelas och vilken typ av uppgiftsinsamling, analysverktyg och mekanismer som kommer att behövas. De behöver även fördela ansvaret för utvärderingens genomförande, besluta om huruvida ytterligare utbildning behövs för att säkerställa objektiv och professionell uppgiftsinsamling av alla berörda parter, att behandlingen sker med etisk granskning och att det definieras vilken typ av utvärdering som behövs.

Städer som har varit värd för kulturhuvudstadsåret tidigare har närmat sig detta på olika sätt. Som exempel startade Liverpool sitt forskningsprogram för 2008 år 2005, Stavanger startade sitt utvärderingsprogram för 2008 år 2006 och Luxemburg började genomföra forskning inför 2007 år 2005. Vissa städer påbörjar utvärderingsprogrammet ungefär ett år innan kulturprogrammet startar, t.ex. Essen med Ruhrområdet 2010 och Åbo 2011. Guimarães (kulturhuvudstad 2012) började att genomföra ett utvärderingsprogram strax innan starten på sitt kulturhuvudstadsår.

Vilken period ska omfattas?

Att bestämma hur länge utvärderingsprocessen bör vara är också en viktig aspekt av planeringsfasen. Syftet med kulturhuvudstadsåret är att skapa långsiktiga effekter på stadsutvecklingen, men forskningen fokuserar ofta bara på de kortsiktiga effekterna. Endast två kulturhuvudstäder, Liverpool 2008 och Åbo 2011, har genomfört longitudinella studier som varar flera år efter kulturhuvudstadsåret. I de flesta städer färdigställs utvärderingsförfarandena runt 6–12 månader efter kulturhuvudstadsåret, vilket åtminstone delvis återspeglar behovet på lokal nivå att uppvisa årets resultat så tidigt som möjligt. Balansen mellan påtryckningarna att snabbt uppvisa resultaten och behovet av att genomföra en grundlig analys och kvalitetsbedömning bör viktas noggrant och beaktas på planeringsstadiet. I den samlade policyn för kulturhuvudstäder föreslås att utvärderingsprocessens förlängs till ett eller två år efter kulturhuvudstadsåret för att säkerställa att bedömningen blir noggrann. Dessutom behövs en utvärdering efter 3–4 år för att det ska vara möjligt att observera de långsiktiga effekterna på ett korrekt sätt. Om programmet är viktigt i inkörningsfasen utifrån specifika kulturhuvudstäders mål bör longitudinella studier som omfattar perioden innan kulturhuvudstadsåret genomföras.

Vad ska utvärderingens budget vara?

Att säkerställa nödvändig finansiering för utvärderande forskning är ofta en utmaning i många städer. På lång sikt är det emellertid sannolikt att investeringar i forskning kommer att medföra ett antal fördelar, t.ex. förmåga att påvisa kulturutbudets inverkan när det gäller att uppbåda ytterligare finansiering, motivera värdet av de offentliga utgifterna och förstå vilka initiativ eller

projekt som gör skillnad för staden. Därför är det viktigt att identifiera och säkra finansiering för utvärderingen tidigt i utvecklingsfasen.

Vilka ska genomföra utvärderingen?

Att reflektera över vilken organisation som ska genomföra utvärderingen bör göras på förslagets utformningsstadium. Oberoende, öppenhet och undvikande av intressekonflikter är viktiga kriterier i detta avseende. En god praxis är att ge uppdraget till en organisation som inte har någon relation till det organ som ansvarar för genomförandet av kulturhuvudstadsåret. Ofta väljs lokala universitet eller andra offentliga eller privata forskningsorganisationer. Att definiera tydliga roller och ansvarsområden mellan den organisation som genomför utvärderingen och genomförandeorganet bör beaktas, särskilt när det gäller insamling av uppgifter, kommunikation och andra frågor.

Vilken typ av utvärdering ska det vara?

Beslut om vilken typ av utvärdering som ska genomföras kommer också att vara ett viktigt övervägande på ett tidigt stadium. Exempel på frågor att överväga: Ska utvärderingen endast fokusera på staden eller omfatta en större region? Vilka temaoområden och frågor ska utvärderingen omfatta? Ska utvärderingen fokusera på kvantitativ eller kvalitativ forskning eller en blandning av båda forskningsverktygen? Vilka indikatorer skulle vara särskilt viktiga och lämpliga för varje kulturhuvudstad? Vilken provgruppsstorlek och -sammansättning är relevant för varje undersökning eller uppgiftsinsamling?

En utvärdering ger stora fördelar, men insatser bör också göras för att undvika ett antal potentiellt negativa aspekter. Att öka utvärderingens betydelse kan ha en inverkan vid utarbetandet av kulturprogrammet genom att beprövade och testade åtgärder kanske prioriteras över mer ambitiösa och experimentella sådana. Det är också viktigt att undvika en situation där man utarbetar programmet för att uppnå ”enkla vinster” i stället för att ta itu med mer utmanande frågor. Dessutom är det värt att ta med information om sammanhanget i utvärderingen – positiva och negativa faktorer som påverkar resultaten.

Återigen måste utvärderingen utarbetas mot det specifika kulturhuvudstadsprojektets mål som anges i ansökningsdokumentet och de grundläggande studierna.